ФӘННИ-ИҖТИМАГЫЙ ТОРМЫШЫБЫЗДАН

2022 елның 27 июненнән 8 июленә кадәр ТР ФА Г. Ибраһимов исемендәге Тел, әдәбият һәм сәнгать институтының комплекслы экспедициясе Пенза өлкәсендә эшләде. Унике көн дәвамында филология фәннәре кандидаты, фольклорчы галим И.И. Ямалтдинов җитәкчелегендәге экспедициядә филология фәннәре кандидаты, фольклорчы Р.Ф. Сафиуллина, филология фәннәре кандидаты, тел белгече Ә.К. Булатова, педагогика фәннәре кандидаты, музыка белгече Н.Х. Нургаянова, сәнгать белгече А.Ф. Борһанова, археограф Ф.Г. Фәйзуллина һәм эпиграфика белгече В.М. Усманов катнашты. Галимнәр төркеме татарлар күпләп яши торган унбиш торак пунктта (Каменка районының Кикин (Кикын), Тәләтен, Мачали, Кобылкин, Кочалейка (Ятмис), Белинский районының Кутеевка (Качкару), Пачелма районының Решетин, Татар Никольские, Вадинский районының Татар Шуриновкасы (Шуринка), Мучали, Татар Лакасы, Вадинск, Чудовка (Чудилка), Спасск районының Шалдавыч, Белоозерка авылларында) тикшеренүләр алып барды. Кыр тикшеренүләре барышында галимнәр тарафыннан татар халкының милли-мәдәни мирасы өйрәнелде, тел, фольклор, сәнгать, музыка, археография, эпиграфика, шулай ук традицион мәдәният буенча бай материал тупланды.

2022 елның 2–12 июлендә Троицк туган якны өйрәнү музее базасында «Тукай Троицкида» дип аталган Бөтенроссия арт-пленэры узды (проектның кураторы – сәнгать белеме үзәге мөдире, сәнгать фәннәре докторы Р.Р. Солтанова). ТР ФА Г. Ибраһимов исемендәге Тел, әдәбият һәм сәнгать институты тарафыннан Троицк шәһәре хакимияте, «Россия рәссамнар берлеге» Бөтенроссия иҗтимагый оешмасының Татарстандагы төбәк бүлеге, Татарстан рәссамнар берлеге һәм Сәнгать белгечләре ассоциациясенең Татарстан бүлекчәсе белән берлектә оештырылган бу чара бөек татар шагыйре Габдулла Тукайның Троицк шәһәренә килүенә 110 ел тулуга багышланган иде. Проект кысаларында Троицк туган якны өйрәнү музеенда «Хәзерге заман сынлы сәнгатендә Габдулла Тукай топослары: традицияләр һәм новаторлык» дигән темага түгәрәк өстәл оештырылды. Чара кысасында 2021 елда Милләтләр эшләре буенча Федераль агентлыкның «Ключевое слово» конкурсында «Иң яхшы фәнни проект» номинациясендә лауреат дип табылган өч томлы «Габдулла Тукай: тормышы һәм иҗаты (Габдулла Тукайның тормышы һәм иҗат хроникасы өчен материаллар)» басмасы тәкъдим ителде. Түгәрәк өстәл эшендә Г. Ибраһимов исемендәге Тел, әдәбият һәм сәнгать институты галимнәре (сәнгать фәннәре докторы Р.Р. Солтанова, филология фәннәре кандидатлары М.И. Ибраһимов, Л.Р. Надыршина), җирле тарихчылар (Р.Г. Гыйззәтуллин, И.Р. Әхмәдшин) катнашты.

2022 елның 3–7 июлендә Мәскәүдә кырыктан артык илдән килгән белгечләр катнашында Халыкара җирле халыклар телләре унъеллыгы һәм ЮНЕСКОның «Информация для всех» хөкүмәтара программасы кысаларында «Всемирная сокровищница

родных языков: оберегать и лелеять. Контекст, политика и практика сохранения языков коренных народов» темасына Халыкара фәнни-гамәли конференция узды. Чарада ТР ФА Г. Ибраһимов исемендәге Тел, әдәбият һәм сәнгать институты директорының фән буенча урынбасары, филология фәннәре кандидаты Олег Хисамов катнашты, ул «Россиядә күптеллелек: җирле халыклар телләрен яклау сәясәте һәм практикасы» дип аталган пленар утырыш кысаларында «Татарстан Республикасында күптеллелекне саклау һәм үстерү: контекст, сәясәт, практика» дигән темага доклад ясады.

2022 елның 30 июленнән 2 августына кадәр Казан шәһәрендә Бөтендөнья татар конгрессының VIII Съезды узды. Съезд эшендә Россия Федерациясенең 76 төбәгеннән, 35 якын һәм ерак чит илләрдән 1500 дән артык делегат һәм кунак катнашты. Быел VIII Съезд Бөтендөнья татар конгрессы оешуга 30 ел тулуга багышланган иде. Шул уңайдан Бөтендөнья татар конгрессы илнең 53 төбәгеннән котлау хатларын кабул итте. Оешманы 30 еллыгы белән Россия Федерациясе Президенты Владимир Путин, Удмуртия, Дагстан республикалары, Саратов өлкәсе, Красноярск крае һәм башка төбәкләр җитәкчеләре, Мәскәү мэры Сергей Собянин котлады.

2022 елның 1 августында Илһам Шакиров исемендәге Республика премиясенә гариза кампаниясе старт алды. Премия 2020 елда Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карары белән гамәлгә куелды һәм ике елга бер тапкыр тантаналы рәвештә Илһам Шакировның туган көнендә тапшырыла. Приз фонды 600 мең сум тәшкил итә. 200 мең сумлык өч премия ике вокалистка (иратка һәм хатын-кызга) һәм «Халык җырларын башкаручы» номинациясендә җиңүчегә тапшырылачак. Гаризалар кабул итү 2022 елның 15 ноябренә кадәр дәвам итәчәк.

2022 елның 4 августында «Стиль жизни – культурный код» дип аталган II Этно-fashion фестиваль кысаларында «Эпическая константа современной культуры: проблемы сохранения и популяризации национальных эпосов» дип аталган Халыкара конференция узды. Конференциянең төп оештыручысы Татарстан Республикасы мәдәният өлкәсендә инновацияләр кертү һәм традицияләрне саклау ресурс үзәге иде. Чараны оештыруда Татарстан Республикасы Мәдәният министрлыгы, Татарстан Республикасы Фәннәр академиясе, Бөтендөнья татар конгрессы һ.б. оешмалар да актив катнашты.

Конференциягә Кыргыз Республикасыннан, Казакъстаннан, Азәрбайҗаннан, Россия төбәкләреннән белгечләр чакырылган иде. Чарада татар халкының рухи мирасын саклау мәсьәләләре турында сүз барды. Конференциядә ТР ФА Г. Ибраһимов исемендәге Тел, әдәбият һәм сәнгать институты галимнәре Л.Х. Мөхәммәтҗанова, Р.Р. Солтанова, И.Г. Закирова, Л.Р. Петрова катнашты. Л.Х. Мөхәммәтҗанова «Татар эпосының төп үзенчәлеге» дигән темага доклад белән чыгыш ясады. Р.Р. Солтанованың «Г. Камал исемендәге Татар дәүләт академия театрында “Идегәй” спектаклен кую

тарихыннан» дип аталган онлайн докладЫ сәнгать мәсьәләләренә багышланган иде. Халыкара конференция вакытлы матбугат вәкилләре һ.б. катнашында үтте.

2022 елның 4 августында Төркиянең «Һәҗә» нәшриятында (Әнкара) «Хәзерге заман татар хикәяләре антологиясе – XXI гасыр» китабы дөнья күрде. Җыентыкта утыз татар язучысының яңа гасырда иҗат ителгән хикәяләре урын алган. Антологиянең кереш сүз авторы – Татарстан Язучылар берлеге рәисе Ркаил Зәйдулла. Хикәяләрне төрек теленә Татарстан Язучылар берлеге әгъзасы Фатиһ Кутлу тәрҗемә иткән. Китап шушы көннәрдә Төркиядә сатуга чыкты. Тиздән әлеге антология, Татарстан Язучылар берлеге хозурындагы Әдәби тәрҗемә үзәге проекты буларак, Мәскәүдә рус телендә нәшер ителер дип көтелә.

2022 елның 5 августында «Пирамида» концертлар залында Татарстанда XXIV «Бәллүр каләм – 2021» журналистика һәм масса-медиа өлкәсендәге республика бәйгесе лауреатларын бүләкләделәр. Бүләкләүләр уннан артык номинациядә тормышка ашырылды. Гран-прига КФУның Милли һәм глобаль медиа чаралары кафедрасы мөдире Васил Заһит улы Гарифуллин лаек булды.

2022 елның 15 августында ТР ФА Г. Ибраһимов исемендәге Тел, әдәбият һәм сәнгать институтының Сәнгать белеме үзәге мөдире Рауза Солтанова җитәкчелегендәге яшь тукучылар, Татарстан уку йортлары укытучыларыннан торган бер төркем Удмуртия Республикасы Халык иҗаты йорты оештырган «Кросна» дип аталган заманча тукучылык фестивалендә катнашты (Кыяс районы Карамас-Пельга авылы). Чарада катнашучыларга туку остасы З.А. Мәҗитова Карамас-Пельга авылында урнашкан музейдагы кул эшләнмәләрен тәкъдим итте. Фестиваль кысаларында шулай ук удмуртларның көнкүреше һәм мәдәнияте белән таныштыру максатыннан, Иске Салья авылына десант оештырылды. Сәнгать фәннәре докторы Рауза Солтанова, «Бизәкле туку: үткәннән киләчәккә» дигән түгәрәк өстәлдә катнашып, «Татарстан Республикасында тукучылыкны үстерү проблемалары һәм перспективалары» дигән темага доклад белән чыгыш ясады.

2022 елның 16 августында ТР ФА Г. Ибраһимов исемендәге Тел, әдәбият һәм сәнгать институты хезмәткәрләре Татарстан Республикасы педагогик хезмәткәрләре һәм идарә кадрларының «Татарстан Республикасында милли мәгарифне үстерү» темасына багышланган республика форумы эшендә катнашты. Казан шәһәренең «Адымнар – белем һәм татулыкка юл» полилингваль комплексында оештырылган методик мәйданчыкларда гомуми белем бирү оешмалары җитәкчеләре, татар теле һәм әдәбияты укытучылары каршында Институтның милли мәгариф бүлеге мөдире, филология фәннәре кандидаты Г.Н. Мөхәрләмова һәм шул ук бүлекнең әйдәп баручы фәнни хезмәткәре, филология фәннәре кандидаты, доцент Л.М. Гыйниятуллина чыгыш ясады. Алар форумда катнашучыларны ТР ФА Г. Ибраһимов исемендәге Тел, әдәбият һәм сәнгать институты-

ның милли мәгариф өлкәсендә тормышка ашырыла торган проектлары белән таныштырдылар.

2022 елның 19 августында ТР ФА Г. Ибраһимов исемендәге Тел, әдәбият һәм сәнгать институтында Татарстанга, Казакъстан тарихы буенча документлар һәм кулъязмаларны ачыклау максатыннан, эш визиты белән килгән Казакъстан Республикасы Кулъязмалар һәм сирәк китаплар милли үзәге вәкилләре белән эшлекле очрашу узды. Институт эшчәнлеге, тормышка ашырыла торган проектлар белән кунакларны директорның фән буенча урынбасары, филология фәннәре кандидаты Олег Хисамов, инновацион эшчәнлек һәм тышкы элемтәләр буенча директор урынбасары, филология фәннәре кандидаты Алсу Шәрипова таныштырды. Очрашу барышында алга таба хезмәттәшлек турында сүз барды, уртак эшчәнлек юнәлешләре билгеләнде. Кулъязмалар һәм сирәк китаплар милли үзәге директоры урынбасары Нурлан Ережепов җитәкчелегендәге Казакъстан белгечләре шулай ук ТӘһСИнең Язма мирас үзәге эшчәнлеге белән дә таныштылар.

2022 елның 21–31 августында Г. Ибраһимов исемендәге Тел, әдәбият һәм сәнгать институты галимнәренең чираттагы комплекслы экспедициясе Красноярск өлкәсенең Пировск районында эшләде. Экспедициянең максаты әлеге төбәктәге татар авылларын барлау, халыкның рухи һәм матди культурасын өйрәнү, тел үзенчәлекләренә һәм фольклорына кагылышлы материаллар туплау иде. Пировск районының татарлар яши торган торак пунктларында – Икшүрмә, Ковригa, Яңа Тимершик, Яңа Сатыш, Комаровка, Шагирислам, Долгово, Солоуха, Куренная Ошма, Пировск авылларында эш алып барылды. Экспедициянең җитәкчесе – Г. Ибраһимов исемендәге Тел, әдәбият һәм сәнгать институты директоры урынбасары О.Р. Хисамов авылларның микротопонимиясенә караган материаллар туплады; лексикология һәм диалектология бүлегенең өлкән фәнни хезмәткәре А.Я. Хөсәинова әлеге төбәктә яшәүче татар халкының тел үзенчәлекләрен өйрәнде; халык иҗаты бүлеге баш фәнни хезмәткәре И.Г. Закирова фольклорның төрле жанрларына караган материалларны, иске татар язулы китапларны барлады; Сәнгать үзәге фәнни хезмәткәре Н.В. Герасимова халыкның матди мәдәниятенә караган материал туплады, Сәнгать үзәге фәнни хезмәткәре Н.Х. Нургаянова халыкның музыкаль мирасын өйрәнеп, бирелдә башкарыла торган җырларны, мөнәҗәтләрне, бәетләрне, уен фольклорын язып алды.

2022 елның 24 августында Мәскәүдә Россия дәүләт балалар китапханәсендә Татарстанның халык шагыйре Роберт Миңнуллинга (1948–2020) багышланган кичә оештырылды. Чарада Татарстан шагыйрьләре һәм язучылары, Роберт Миңнуллинның туганнары һәм якыннары катнашты. Чара Мәскәүдә Татарстан мәдәнияте һәм Татар балалар әдәбияты көннәре кысаларында үтте.

2022 елның 24–25 августында Казанда Татарстан Республикасы Президенты Р.Н. Миңнеханов ярдәме белән Россия Федерациясе Иҗтимагый палатасы Идел буе

федераль округының чираттагы «Сообщество» форумын уздырды. Форумның максаты – социаль проектларны эшләү һәм гамәлгә ашыру сыйфатын арттыруга һәм секторара хезмәттәшлекне үстерүгә ярдәм итү.

«Россия: мәдәниятләр күптөрлелеге, гражданнар бердәмлеге» темасына багышланган өченче форум кысаларында утызга якын эш мәйданчыгы – секцияле дискуссияләр һәм проект сессияләре, түгәрәк өстәлләр, мастер-класслар, семинарлар, питчинг-сессияләр, тренинглар һәм эшлекле киңәшмәләр оештырылды. Чарада дәүләт оешмалары вәкилләре, коммерцияле булмаган оешмалар, иҗтимагый оешмалар вәкилләре, галимнәр, журналистлар һ.б. катнашты.

2022 елның 5 сентябрендә Казанда Толстой урамы 16 А йорт диварында Татарстанның халык шагыйре Роберт Миңнуллинга истәлек тактасы ачылды. Чарада Татарстанның Дәүләт Киңәшчесе Минтимер Шәймиев, Татарстан Республикасы Дәүләт Советы Рәисе Фәрит Мөхәммәшин, Татарстан Республикасы Мәдәният министры Ирада Әюпова, Татарстан Язучылар берлеге әгъзалары, галимнәр, журналистлар, киң җәмәгатьчелек катнашты.

2022 елның 6 сентябрендә Г. Тукайның Казандагы әдәби музеенда шагыйрьнең Троицк шәһәренә баруына 110 ел тулуга багышланган «Тукай Троицкида» күргәзмәсе ачылды. Экспозициядә 2022 елның 2–12 июлендә Чиләбе өлкәсенең Троицк шәһәрендә узган «Тукай Троицкида» исемле артпленэр кысаларында иҗат ителгән төрле жанрдагы кырыклап рәсем һәм графика әсәре, шулай ук Татарстан Республикасы Милли музеенда, Троицк туган якны өйрәнү музеенда, КФУның Н. Лобачевский исемендәге Фәнни китапханәсендә сакланучы архив материаллары, сирәк фотосурәтләр, Г. Тукай һәм Троицк шәһәренә багышланган басмалар тәкъдим ителә. Тамашачылар һәм кунаклар алдында сәламләү сүзе белән Татарстан Республикасы Фәннәр академиясе вице-президенты, филология фәннәре докторы Д.Ф. Заһидуллина, Татарстан Республикасы Мәдәният министрлыгының массакүләм мәгълүмат чаралары һәм иҗтимагый оешмалар белән хезмәттәшлек бүлеге мөдире А.Ш. Фәйзрахманов, Троицк шәһәре мэры А.Г. Виноградов, Троицк туган якны өйрәнү музее директоры, тарих фәннәре кандидаты Е.Г. Подгайко, Татарстан Республикасы Мәдәният министрлыгы каршындагы Иҗтимагый совет әгъзасы, Троицк шәһәрендә туган Р.Г. Сафиуллина чыгыш ясады. Проект кураторы, әлеге күргәзмәне оештыручы, ТӘһСИнең Сәнгать белеме үзәге мөдире, сәнгать белеме докторы Р.Р. Солтанова хәзерге Троицк шәһәре сурәтләре, Тукайның «Валлаһи» шигыре буенча Троицк шәһәренең үзәк мәйданында рус һәм татар телләрендә күрсәтелгән флешмоб белән таныштырды.

2022 елның 7–11 сентябрендә Казанда XVIII Казан халыкара мөселман киносы фестивале узды. Комиссия рәисе буларак, Россиянең атказанган сәнгать эшлеклесе һәм Россиянең халык артисты Владимир Хотиненко чакырылган иде. Биш көн дәвамында төрле мәйданчыкларда тамашачылар игътибарына иллегә якын фильм тәкъдим

ителде. Конкурста Россиянең унсигез өлкәсеннән һәм егермедән артык илдән кунаклар катнашты.

2022 елның 9 сентябрендә ТР ФА Г. Ибраһимов исемендәге Тел, әдәбият һәм сәнгать институты хезмәткәрләре Ульяновскида узган Халыкара конференция эшендә катнашты. Чара мәдәни мирасны саклау мәсьәләләренә багышланган иде. Ул XII Халыкара «Пластовская осень» рәссамнар ассамблеясы кысаларында В.И. Ленин исемендәге Ульяновск өлкә фәнни китапханәсендә (Китап сараенда) узды. Г. Ибраһимов исемендәге Тел, әдәбият һәм сәнгать институты хезмәткәрләренең конференциядә ясаган чыгышлары зур кызыксыну уятты. Сәнгать белеме кандидаты О.Л. Улемнованың доклады 1920 елларда Казан авангарды рәссамнары иҗатында крестьян мотивларына багышланган иде. Филология фәннәре кандидаты А.Я. Хөсәинова үз чыгышында татар мәдәниятен һәм телен саклауда мөһим элемент булган татар авыллары исемнәренең үзенчәлекләре турында сөйләде; сәнгать белеме кандидаты Н.В. Герасимова Себер авылларының татар утарлары турында сөйләде, аларның милли тәңгәллекне саклауда һәм туристларны җәлеп итүдәге зур ролен билгеләп үтте.

2022 елның 9 сентябрендә Казакъстанның Семей шәһәрендә «Иртыш буе татарлары: тарих һәм хәзерге заман» дип исемләнгән Халыкара фәнни-гамәли тарихи-төбәк тарихын өйрәнү конференциясе оештырылды. Чарада Татарстан Республикасы Премьер-министры урынбасары, Бөтендөнья татар конгрессының Милли Шура рәисе В.Г. Шәйхразыев, Бөтендөнья татар конгрессы Башкарма комитеты җитәкчесе Д.Ф. Шакиров, Бөтендөнья татар конгрессы Башкарма комитетының Татар төбәкләрен өйрәнүчеләр белән эшләү комитеты җитәкчесе А.Ә. Борһанов, галимнәр, туган якны өйрәнүчеләр, дин һәм җәмәгать эшлеклеләре, Абай өлкәсе Семей шәһәренең, Татарстан Республикасы һәм Россия Федерациясендә татарлар күпләп яшәгән тарихи төбәкләрнең татар иҗтимагый оешмалары һәм массакүләм мәгълүмат чаралары вәкилләре катнашты. Конференциягә Татарстаннан барган делегация составында ТР ФА Г. Ибраһимов исем. Тел, әдәбият һәм сәнгать институтының Язма мирас үзәге мөдире И.Г. Гомәров һәм баш фәнни хезмәткәр А.М. Ахунов бар иде. Галимнәр «Фәнни экспедицияләр хәзинәсеннән» сериясендә чыккан «Милли-мәдәни мирасыбыз: Казахстан татарлары. Семей» китабын презентацияләделәр.

2022 елның 10 сентябрендә Казан шәһәрендә «Мәдәниятләр мозаикасы» сигезенче этноконфессиональ фестивале узды. Фестивальнең төп оештыручылары – Татарстан Республикасы Мәдәният министрлыгы, Казан шәһәре Башкарма комитеты, Татарстан Халыклары ассамблеясы һәм Дуслык Йорты. Фестиваль мәйданчыгында кунакларга халык кәсепләре эшләнмәләре күргәзмәсе, этномаркет, Татарстан Республикасының традицион конфессия мәйданчыклары, шулай ук фудмаркет тәкъдим ителде.

2022 елның 14 сентябрендә А.С. Пушкин исемендәге Алабуга Үзәк китапханәсенең уку залында

танылган татар драматургы һәм режиссер Кәрим Тинчуринның тууына 135 ел тулу уңаеннан әдәби-музыкаль кичә оештырылды. 15 сентябрь – татар драматургиясе классигы Кәрим Тинчурин гына түгел, татар халкының тагын бер күренекле талант иясе – Таҗи Гыйззәтнең дә туган көне, шунлыктан Алабугада узган әдәби-музыкаль кичәнең беренче өлеше биредә тәүге татар театрын оештыручы драматург Таҗи Гыйззәткә багышланды. «Мәңге балкыр йолдыз» исемле әдәби-музыкаль кичә күтәренке рухта узды.

2022 елның 15–16 сентябрендә КФУ базасында Федерация Советының фән, мәгариф һәм мәдәният комитеты әгъзалары катнашында Россия Федерациясе халыкларының туган телләре һәм әдәбияты буенча II Федераль олимпиаданы оештыручыларның Бөтенроссия конференциясе узды. 2022 елның Конференциянең пленар утырышында Россия югары уку йортлары укытучылары Татарстанда балаларны татар теленә өйрәтү ысуллары һәм туган телне саклау һәм үстерү юллары турында фикер алыштылар. Чарада Татарстан Мәгариф һәм фән министры урынбасары М.З. Закирова, Филология һәм мәдәниятара багланышлар институты директоры Р.Р. Җамалетдинов, рус теле һәм мәдәниятара коммуникацияләр югары мәктәбе факультеты деканы Р.Ф. Мөхәммәтшина, Бөтендөнья татар конгрессының «Дөнья» студиясе җитәкчесе Энҗе Шәйхетдинова һ.б. катнашты. Олимпиада мәктәп укучылары олимпиадаларының Россия Советы олимпиадалары исемлегенә керә. Олимпиада дипломантлары югары уку йортларына сынаулардан башка керү хокукын куллана ала. Узган уку елында Олимпиада Россиянең алты югары уку йорты тарафыннан сигез тел буенча уздырылды.

2022 елның 17 сентябрендә Татарстан Республикасы мөселманнары Диния нәзарәте һәм «Хозур» нәшрият йорты тарафыннан август ахырында игълан ителгән «Әхмәт ибн Фадланның Итил елгасына сәяхәте» китабы буенча бәйгенең сайлап алу туры узды. Иллегә якын кеше китап хакында тест рәвешендәге сорауларга җавап бирде. Китапны халык арасында популярлаштыру өчен уздырыла торган конкурсның төп шарты – аны тулысынча укып чыгу һәм аерым эпизодларын истә калдыру. Сайлап алу туры нәтиҗәләре сентябрь ахырында игълан ителде, иң күп балл җыючылар 22 октябрьдә Казанда узачак финалда катнашачак.

2022 елның 19–20 сентябрендә Татарстан Республикасы Премьер-министры урынбасары, Бөтендөнья татар конгрессының Милли Шура рәисе Васил Шәйхразыев эшлекле сәфәр белән Әстерхан өлкәсендә булды. 20 сентябрьдә ул Әстерхандагы Муса Җәлил һәйкәленә чәчәкләр салды. Биредә Муса Җәлил һәйкәле «Россия Даны аллеясы» Россия проекты кысаларында 2017 елның 13 маенда ачылган иде. Бөек шагыйрь хәтерен мәңгеләштерү эшендә беренче адымнар Әстерхан җәмәгать эшлеклесе Әдилә Умерова һәм «Дуслык» татар милли мәдәнияте җәмгыяте активистлары инициативасы белән ясала. Проект авторы – Краснодар скульпторы Александр Аполлонов.

2022 елның 21 сентябреннән 29 сентябренә кадәр ТР ФА Г. Ибраһимов исемендәге Тел, әдәбият һәм сәнгать институты тарафыннан Татарстанның Баулы районына комплекслы фәнни экспедиция оештырылды. Филология фәннәре докторы, Институтның гыйльми сәркатибе Ләйлә Хәсән кызы Дәүләтшина җитәкчелегендәге галимнәр төркеме Баулы районы татар авылларында һәм Баулының үзендә эш алып барды. Кыр тикшеренүләре барышында галимнәр татар халкының милли-мәдәни мирасын өйрәнделәр, аның авыз иҗаты, теле, сәнгате, музыкасы, археографиясе, шулай ук традицион мәдәнияте буенча бай материал тупладылар.

2022 елның 21–30 сентябрендә ТР ФА Г. Ибраһимов исемендәге Тел, әдәбият һәм сәнгать институтының Язма мирас үзәге хезмәткәрләре составындагы эпиграфик экспедиция Чиләбе өлкәсенең Троицк шәһәрендә эшләде. Кыр тикшеренүләре вакытында галимнәр төркеме (И.Г. Гомәров, А.М. Ахунов, В.М. Усманов) 300 гә якын кабер ташын теркәде һәм тасвирлады. Шулай ук җирле архивта, туган якны өйрәнү музеенда, шәһәр мәчетләрендә фәнни-эзләнү эшләре үткәрелде. Нәтиҗәдә, элек билгеле булмаган кулъязма материаллар һәм фотосурәтләр табылды. Моннан тыш, шәһәрнең татар җәмәгатьчелеге һәм «Рәсүлия» мәдрәсәсе шәкертләре белән очрашулар узды.

2022 елның сентябрь аенда Татарстан Республикасы Фәннәр академиясенең Д 022.006.02 диссертацияләр яклау советы үз эшчәнлеген дәвам итте. Бу айның чираттагы утырышларында ТР ФА Г. Ибраһимов исемендәге Тел, әдәбият һәм сәнгать институтының милли мәгариф бүлеге өлкән фәнни хезмәткәре Ләйсән Надыршина, шушы ук бүлекнең әйдәп баручы фәнни хезмәткәре Лилия Гыйниятуллина, директорның инновацион эшчәнлек һәм тышкы элемтәләр буенча урынбасары Алсу Шәрипова, директорның фән буенча урынбасары Олег Хисамов филология фәннәре докторы гыйльми дәрәҗәсенә диссертацияләрен уңышлы якладылар. Д 022.006.02 советында алдарак уңышлы яклау узган диссертацияләр хакында сөенечле хәбәрләр килә тора: 8 сентябрь көнне диссовет утырышында тантаналы шартларда Лениза Хәбибуллинага, Бәхтияр Миңнуллинга, Ләйлә Дәүләтшинага һәм Алсу Хасавнехка Югары аттестация комиссиясе тарафыннан расланган докторлык дипломнары тапшырылды. Татарстан Республикасы Фәннәр академиясе диссертацияләр яклау советы үз эшен дәвам итә.